

FRIES MOZAIEK

Schilderijen raken rooksluier kwijt

Door Maria Delgrosso

DAT ER NIET MEER gerookt mag worden in openbare gebouwen is niet alleen beter voor de gezondheid, maar zeker ook voor de schilderijen in openbare gebouwen. Erick Douwes van restauratie-atelier Douwes uit Sint Nicolaasga weet dat zeker sinds hij de behangschilde- ringen uit de Doniawerstal- kamer van het gemeentehuis in Joure restaureert. Bij een eerste schoonmaakbeurt haalde hij een dikke bruine laag nicotine en vuil van de doeken.

Douwes heeft het doek 'Landschap met ophaalbrug' van 1,60 meter hoog en 3,30 breed naar zijn atelier in Sint Nicolaasga gehaald, samen met het doek 'Landschap met theehuis' en de bijbehorende ornamentalschilderingen. Het andere doek dat in opdracht van de gemeente Skarsterlân geres- taureerd moet worden en waarop een park staat afgebeeld, blijft in de Doniawer- stalkamer hangen en wordt ter plekke geres- taureerd. Dat doek is te groot om naar het atelier te halen en bevat bovendien minder barsten in het plamuur dan de andere doeken.

Erick Douwes heeft sinds 1990 een atelier in Sint Nicolaasga. Dat atelier is de restauratie- afdeling van de Amsterdamse Gebr. Douwes Fine Art BV. In Amsterdam is de hoofdvestiging van het familiebedrijf gevestigd waar de kunsthandel met in- en verkoop plaatsvindt. Daarnaast taxeert en restaureert het bedrijf kunstwerken. De oudste broer van Douwes neemt binnenkort het Amsterdamse deel van zijn vader over. Beide broers vormen de zesde generatie in het familiebedrijf, dat officieel in 1805 begon met de 'constlakker' Hendrik Douwes. „In 1805 legde Hendrik Douwes de Poortereed af en werd hij lid van het St. Lucas Gild, maar wij vermoeden dat hij al langer werkzaam was in het restaura- tievak.”

Hendrik Douwes begon als restaurateur van behangschilde- rijen. Daarom vindt zijn nazaat het extra leuk dat hij nu de behangschilde- rijen uit het gemeentehuis van Skarsterlân mag restaureren. De doeken zijn

Erick Douwes (rechts) en George Boellaard werken aan het doek 'Landschap met ophaalbrug'. De schoongemaakte delen steken licht af bij de rest.

Foto LC/Jan de Vries

volgens de restaurateur gemaakt in de uitlooperperiode van het behangschilde- ren. Dat was in de jaren 1760/1780 op zijn hoogtepunt. De Jouster doeken dateren waarschijnlijk van ongeveer 1830/1840 en komen uit de voormalige kamer van burgemeester en wethouders van Haskerland. Nu wordt de Doniawerstal- kamer als vergaderkamer gebruikt.

Volgens Douwes is de schilder- kunstige kwaliteit van de werken niet echt groot. „Ze zijn gemaakt door iemand die heel leuk kon schilderen, maar niet voor niets behangschilde- ren was. Vaak werd voor dit soort schilde- rijen gewoon opdracht gegeven en konden de opdracht- gevers in een atelier de sjablonen uitzoeken die ze graag op het doek terug wilden zien. De molen, de ophaalbrug en het meer erachter op het doek

'Landschap met ophaalbrug' zouden een beeld van oud-Joure kunnen schetsen, maar het kan volgens Douwes ook fantasie zijn. Zo is het ook niet zeker dat het schilderij met het park erop het park Herema State in Joure afbeeldt.

Als alles volgens plan verloopt moet het Sint Nykster atelier de doeken rond juli van dit jaar weer geres- taureerd afleveren. In die tijd ondergaat het behang verschillende bewerkingen. Ten eerste wordt met een bepaald soort zeep en daarna met water en ontvetter met zo'n 5 procent ammonia het vuil en de nicotine van het doek verwijderd. Hoewel Douwes nog maar een klein deel van het schilderij hiermee behandeld heeft, is het verschil al goed te zien. De schoongemaakte delen lichten duidelijk uit de rest van de schilde- ring op.

Na het schoonmaken, dat

Douwes met medewerker George Boellaard doet, volgt de restauratie van de ergste barsten in het plamuur. „Een andere restaurateur is eerder op grove wijze bezig geweest met het plamuren van het doek. Hij heeft beschadigingen met een flinke kwast overgeschilderd. In die dikke laag zijn barsten ontstaan.” Echte openingen worden opgevuld met stopsel. De meest in het oog springende beschadiging vormt een kras van zo'n 20 centimeter lang en 1 centimeter breed. „Die gaan we ook vullen evenals alle putjes die we in het doek aantreffen. Daarna komt er een dunne laag- matvernis over heen omdat de huidige vernis te veel schittert.” Douwes spreekt liever van een forse opknappbeurt van de doeken, omdat van een complete restauratie geen sprake is. Als de oude vernislaag nog redelijk is, laat de restau- rateur die op het doek zitten.

Een complete restauratie zou zes keer zoveel kosten en daarmee zeker op f 100.000 komen. Dat zijn de doeken niet waard, hoewel Douwes beseft dat ze juist voor het gemeen- tehuis in Joure wel grote waarde hebben. Daar hebben ze altijd gehangen en daar horen ze thuis.

In het atelier wordt nooit aan één schilderij gewerkt, maar zijn altijd meerdere werken in restauratie. Zo heeft Douwes op dit moment ook een vrij belangrijk Fries portret in huis uit het museum Princessehof in Leeuwarden dat in opdracht van de Ottema- Kingmastichting geres- taureerd wordt. Het gaat om één van de meest vroege portretten van een Fries kind, Gerrolt M. van Cammingha, in 1552 op paneel geschilderd door A. van Cronenburgh.